

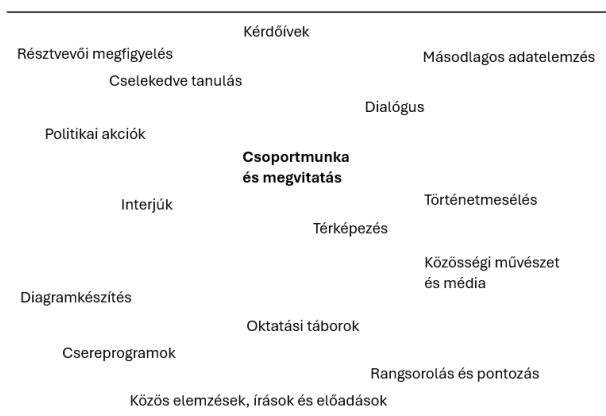
SCHULCZ PATRIK

MI AZ A RÉSZVÉTELI AKCIÓKUTATÁS... ÉS HOGYAN HASZNOSÍTHATÓ AZ OKTATÁSBAN?

A részvételi akciókutatás (RAK) definíciója az akciókutatási enciklopédia szerint a „képzett kutatók és helyi közösségek együttműködő részvételét hangsúlyozza egy olyan tudástermelési folyamatban, amely az érintett közösség számára közvetlenül releváns tudást hoz létre” (Málovics és társai, 2016, 185). Az 1970-es években terjedni kezdő RAK egy olyan kutatási módszertan, amely a közösségi részvétel és a közös tudásalkotás elvein alapul. Ez a megközelítés, amelyet Kurt Lewin vezetett be (Lewin, 1946), a társadalmi változások és a gyakorlati problémák megoldásának eszközeként szolgál, miközben hangsúlyozza a résztvevők aktív és egyenrangú bevonását a kutatási folyamat minden szakaszában (Kemmis, 2006, 460). A RAK különösen releváns a társadalmi igazságosság, az oktatás, az egészségügy és a közösségi fejlesztés területein, ahol a résztvevők tapasztalatai és tudása alapvető jelentőséggel bír (Greenwood – Levin, 2007, 4). A módszertan lényege, hogy a kutatók és a résztvevők partnerségben dolgoznak együtt, közösen alakítva ki a kutatási kérdéseket, módszereket és megoldásokat, ami nemcsak a tudományos ismeretek bővülését szolgálja, hanem a gyakorlati változások előmozdítását is (Reason – Bradbury, 2008).

A RAK-BAN ALKALMAZHATÓ MÓDSZEREK ÉS TECHNIKÁK

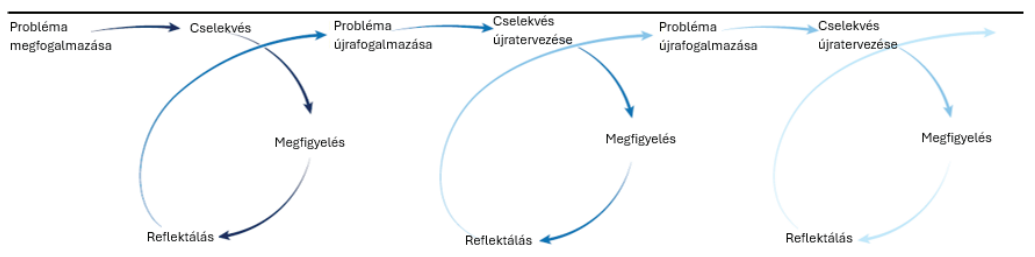
A RAK lényegét tekintve a közreműködésen alapuló jellege miatt a csoportos tevékenységek és a megbeszélések kerülnek fókuszba a kutatás során. Fontos megjegyezni azonban, hogy ezenfelül széles körben alkalmazhatóak különböző társadalomkutatási és aktivista technikák is, melyeket Kindon és társai az alábbiakban olvashatóan foglaltak össze:

Forrás: Kindon és társai, 2007, 17 (a szerző általi saját fordításban)

A részvételi akciókutatás keretében alkalmazott módszerek egyik kulcsfontosságú tulajdonsága azok „gyakorlatorientált” természete, valamint az a képességük, hogy lehetővé teszik az emberek számára, hogy saját terminológiájuk, szimbólumaik, nyelvük vagy művészeti formáik felhasználásával generálják és osszák meg ismereteiket. Ezek a módszerek szembeállítják magukat a hagyományosabb társadalomtudományi megközelítésekkel, ahol a külső kutató állapítja meg a kutatási tematikát, határozza meg a felteendő kérdéseket, és hajtja végre az interjúkat vagy kérdőíves felméréseket a későbbi elemzés céljából.

A RAK módszer gyakorlóit egy ciklikus folyamat keretében csapatként együttműködve határozzák meg kezdeti (társadalmi) problémájukat, tervezik meg a megfelelő cselekvést, megfigyelik és gyűjtik az eredményekkel kapcsolatos információkat, majd elemzik és reflektálnak a cselekvésre és annak hatására annak érdekében, hogy tanuljanak, finomítsák megértésüket és tájékoztassák a kutatás–cselekvés ciklus következő iterációját. Elengedhetetlen, hogy a csapatok a ciklus során nyitottak maradjanak az előző lépések megismétlésére vagy módosítására a területen bekövetkező fejleményekre reagálva. A ciklikus folyamatot Cornish és társai a következőképp határozzák meg:

Forrás: Cornish és társai, 2023, 4 (a szerző általi saját fordításban)

ELŐNYÖK ÉS KIHÍVÁSOK

A RAK egy egyedülálló és dinamikus megközelítés, amely lehetővé teszi a kutatók és a közösségek számára, hogy közösen dolgozzanak a társadalmi változások előmozdításán. Ennek a megközelítésnek számos előnye van, azonban nem nélkülözi a kihívásokat sem.

ELŐNYÖK

A RAK egyik legnagyobb előnye a *közösségi bevonás*, aminek keretén belül közvetlenül bevonja a közösséget a kutatási folyamatba, biztosítva, hogy a kutatás releváns és értékes legyen a résztvevők számára. Ez a közösségi alapú megközelítés biztosítja, hogy a kutatás eredményei közvetlenül tükrözzék a helyi igényeket és prioritásokat.

A RAK célja a konkrét, *gyakorlati megoldások* kidolgozása. Ez a megközelítés segít áthidalni a tudomány és a gyakorlat közötti szakadékat, lehetővé téve a kutatók számára, hogy közvetlenül hozzájáruljanak a társadalmi változásokhoz.

A RAK elősegíti a *tudásbővítést*, hiszen a résztvevők kutatási folyamatban való aktív részvételével növeli azok tudatosságát és képességüket a problémák megoldására.

A RAK időigényes folyamat, amely jelentős erőforrásokat igényel mind a kutatók, mind a résztvevők részéről. A közösségi bevonás biztosítása és a közös döntéshozatal időt és türelmet igényel.

A RAK eredményeinek mérhetősége gyakran nehézkes lehet, mivel a változások nem mindig kvantitatív módon mérhetők. Ez kihívást jelenthet a kutatás hatékonyságának értékelésében.

Kihívásként szolgál az egyensúly és objektivitás megtartása. A kutatóknak folyamatosan egyensúlyozniuk kell a résztvevőkkel való együttműködés és a kutatási objektivitás között. Ez különösen nehéz lehet, amikor a kutatók személyes érdeklőségei vagy előítéletei befolyásolhatják a kutatási folyamatot.

KIHÍVÁSOK

A RAK HASZNOSÍTHATÓSÁGA AZ OKTATÁS TERÜLETÉN

A részvételi akciókutatás (RAK) módszertana számos területen alkalmazható, ahol a közösségi részvétel és a közvetlen tapasztalatok fontosak¹ – ilyen terület az oktatás is. A RAK alkalmazása az oktatás területén széleskörű lehetőségeket nyújt, amelyek segíthetnek az oktatási gyakorlatok és környezetek fejlesztésében. Az oktatásban a RAK lehetőséget biztosít a tanároknak, diákoknak és akár a szülőknek is, hogy közösen dolgozzanak az oktatási stratégiák és módszerek fejlesztésén, ami hozzájárulhat az oktatási rendszer hatékonyságának növeléséhez (McIntyre, 2003). Például, a tantervfejlesztésben a RAK segíthet a tanároknak abban, hogy a diákok visszajelzéseit és tapasztalatait integrálják, így a tananyag relevánsabbá és érdekesebbé válhat a diákok számára (Kemmis – McTaggart, 2005).

Ezenkívül a RAK alkalmazása az oktatásban elősegítheti a tanulási környezet demokratikusabbá tételét, ahol a diákok aktív résztvevőkké válnak saját tanulási folyamatukban, nem csak passzív befogadókká (Groundwater-Smith – Mockler, 2009, 35). Ez a megközelítés segíthet a diákok kritikai gondolkodásának, problémamegoldó képességének és önálló tanulásának fejlesztésében. A RAK módszertana különösen hasznos lehet a sajátos nevelési igényű diákok oktatásában is, ahol a tanárok, a diákok és a szülők együttműködése elengedhetetlen a hatékony tanulási stratégiák kialakításához. Ugyanez igaz a marginalizált vagy hátrányos helyzetű csoportok esetében: az ilyen típusú kutatások segíthetnek feltárni és kezelni az oktatási egyenlőtlenségeket, és elősegíthetik az inkluzívabb oktatási stratégiák kialakítását.

ÖSSZEGZÉS

A részvételi akciókutatás módszertana jelentős potenciált kínál az oktatás területén, különösen a közösségi részvétel és a közvetlen tapasztalatokra alapozott tanulás előmozdításában. A RAK alkalmazása lehetővé teszi az oktatási gyakorlatok és stratégiák fejlesztését, valamint az oktatási rendszer hatékonyságának növelését, miközben a diákok, tanárok és szülők együttműködését erősíti. Ezenfelül a RAK hozzájárul az oktatási egyenlőtlenségek csökkentéséhez és az inkluzívabb oktatási környezetek kialakításához. A módszertan alkalmazása az oktatásban nemcsak a tanulási folyamatokat gazdagítja, hanem a diákok kritikai gondolkodását, problémamegoldó képességét és önálló tanulását is fejleszti. Végsősoron, a RAK egy olyan eszköz, amely híd szerepet tölt be a tudomány és a gyakorlat között, elősegítve ezzel a társadalmi változásokat az oktatás területén.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Cornish, Flora – Breton, Nancy – Moreno-Tabarez, Ulises et al. (2023): *Participatory action research*. Nat Rev Methods Primers 3, 34. <https://doi.org/10.1038/s43586-023-00214-1>
- Greenwood, Davydd J. – Levin, Morten (1998): *Introduction to action research: Social research for social change*. Sage Publications, Thousand Oaks.
- Groundwater-Smith, Susan – Mockler, Nicole (2009): *Teacher Professional Learning in an Age of Compliance: Mind the Gap*. Springer, doi: 10.1007/978-1-4020-9417-0
- Kemmis, Stephen (2006): *Participatory Action Research and Public Sphere*. *Educational Action Research Journal*, 14, 459–476. <http://dx.doi.org/10.1080/09650790600975593>
- Kemmis, S. and McTaggart, R. (2005): *Participatory Action Research: Communicative Action and the Public Sphere*. In *The Sage Handbook of Qualitative Research*, 3rd Edition, Sage, Thousand Oaks, 559–603.
- Kondon, Sara – Pain, Rachel – Kesby, Mike (2007): *Participatory Action Research*. In *Participatory Action Research Approaches and Methods: connecting people, participation and place*. New York, Routledge.
- Lewin, Kurt (1946): *Action Research and Minority Problems*. *Journal of Social Issues*, 2, 34–46. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1540-4560.1946.tb02295.x>
- McIntyre, Alice (2003): *Participatory action research and urban education: Reshaping the teacher preparation process*. In *Equity and Excellence in Education*, 36(1), 28–39.
- Málóvics, György – Juhász, Judit – Mihók, Barbara – Szentistványi, István – Nagy, Mihály (2016): *Részvételi akciókutatás (RAK) – egy alternatív társadalomkutatási megközelítés a működőképes tudásért és társadalmi változásokért*. In *Sodrásba: képzések, kutatások (1975–2015)*. Szeged, Szegedi Egyetemi Kiadó.
- Reason, Peter – Bradbury, Hilary (2008): *The sage handbook of action research: Participative inquiry and practice* (2nd ed.). Sage Publications.

¹ Például a közösségi fejlesztésben segíthet a helyi lakosoknak saját közösségeik problémáinak azonosításában és megoldásában, erősítve ezzel a helyi cselekvőképességet és önszerveződést. Az egészségügyi kutatásokban a RAK alkalmazása elősegíti a szakemberek és a betegek közötti párbeszédet, ezzel javítva az egészségügyi ellátás fejlesztését.